

AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE YAŞAM BOYU EĞİTİM POLİTİKALARI

LIFELONG EDUCATION POLICIES IN TURKEY IN THE PROCESS OF EUROPEAN UNION MEMBERSHIP

Erhan BAĞCI*

ÖZET: Türkiye ile Avrupa Birliği arasında eğitime ilişkin sorun alanlarındaki durum ve olası çözümler bakımından göz ardı edilemeyecek kadar büyük farklılıklar bulunmaktadır. Buna rağmen Türkiye'de yaşam boyu eğitim politikaları başlığı altında ele alınabilecek temel politika metinlerindeki referans çerçevesinin salt Avrupa Birliği metinleri olduğu gözlenebilmektedir.

Bu durum, öğrenme etkinliğinin okullara sıkıştırılmayacak yaygınlıkta, yaşamın her alanında ve sürekli gerçekleştiğinin altını çizen bir kavram olarak yaşam boyu eğitimin, Türkiye'nin eğitim sorunlarına ilişkin barındırdığı çözüm potansiyellerinden uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Türkiye'nin evrensel değerleri göz ardı etmeyen ancak kendi eğitim ihtiyaçlarını daha gerçekçi bir zeminde tespit ederek çözüm arayan bir yaşam boyu eğitim yaklaşımına ihtiyacı vardır.

Anahtar Sözcükler: yaşam boyu eğitim, yetişkin eğitimi, eğitim politikaları, Avrupa Birliği, eğitim ihtiyaçları

ABSTRACT: There are significant differences between Turkey and European Union on problems and solutions of education but it can be

* Öğrt. Erhan BAĞCI, Ankara Üniversitesi Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Bölümü Doktora Öğrencisi, erhanbagci@yahoo.com

observed that the main political papers of Turkey about lifelong education depend on European Union educational politics.

This causes the concept lifelong education which underlines that learning happens permanently in every aspect of everyday life and out of school, to lose its potentials as a solution to the educational problems of Turkey.

Turkey needs to develop a lifelong education approach that seeks to find realistic solutions to her own educational needs without ignoring the universal values.

Key Words: lifelong education, adult education, education policies, European Union, educational needs

GİRİŞ

Yaşam boyu eğitim/öğrenme, son yıllarda dünyada ve Türkiye'de eğitim alanında en sıklıkla karşılaşılan kavram durumundadır. Yaşam boyu eğitim, en basit anlamıyla okul sistemi içinde gerçekleşen eğitim/öğrenme biçimlerini kapsamakla birlikte bunların ötesinde, okul sistemi için belirlenmiş yaş ve mekân sınırlamalarına bağlı kalmaksızın yaşamın her anında ve alanında ortaya çıkan eğitim/öğrenme etkinliklerini anlatan bir kavramdır.

Dünya çok hızlı ve çok yönlü bir değişim içindedir. Değişimin yönü ve niteliği üzerine farklı bakış açılarından farklı yorumlar yapılıyor olsa bile herkesin kabul ettiği şey değişimin sürekliliği ve artan hızıdır. Yaşam boyu eğitim/öğrenme, hızlı değişimin insan hayatında ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçların giderilmesi için bir çözüm noktası olarak görülen eğitim ile ilgili tartışmalarda sıkça karşılaşılan bir kavram olmuştur. Çünkü okul sistemi tek başına eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Çocukluk ve gençlik döneminde yer alan okul eğitimi, okul sonrası karşılaşılan gerçek yaşam problemlerini çözmekte yeterli olmamaktadır. O halde,

yetişkinlerin de sorunlarının çözümü için okul sonrası eğitim fırsatlarına gereksinimi vardır.

Sorun yetişkinlerin de eğitim fırsatlarından yararlanabilmesi olduğundan yaşam boyu eğitim/öğrenme kavramı ilk bakışta sadece yetişkin eğitimi disiplininin sınırlarında gibi gözükmektedir. Genel olarak yaşam boyu eğitim/öğrenme uygulamaları olarak anılan eğitim pratiklerinin hemen hepsinin yetişkin eğitimi etkinlikleri olmasının nedeni de yetişkin eğitimi ve yaşam boyu eğitim/öğrenme kavramları arasındaki ayırım çizgilerinin belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Oysaki yaşam boyu eğitim/öğrenme tartışmalarının geldiği aşamada görülmektedir ki kavram, eğitim sistemlerinin tüm düzeylerinde bir yeniden yapılanmayı kapsayan, "beşikten mezara kadar" biçiminde özetlenen daha geniş bir içeriğe sahiptir ve bu kavram yetişkin eğitimi uygulamalarının yaygınlaştırılmasını ve geliştirilmesini kapsamakla birlikte buna indirgenemez. Sayılan'a (2001) göre yaşam boyu eğitim kavramı temel eğitim, yetişkin eğitimi ve öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması olmak üzere topyekûn eğitim etkinliklerini anlatmaktadır. Yaşam boyu eğitimin/öğrenmenin asıl vurgusu öğrenme çabasının yaşam boyu sürdüğü olduğuna göre kavramın bütün eğitim süreçlerinin toplamını ifade etmesi kaçınılmazdır. Ancak yine de tartışma konusu olan asıl alanın yetişkin eğitimi pratikleri olduğu da göz ardı edilmemelidir. Denilebilir ki yaşam boyu eğitim/öğrenme kavramı, eğitim sistemlerinin bütününün, hızla değişen dünyada önemi artan yetişkin eğitiminin ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılması gerektiğinin altını çizmektedir.

Miser'e (1999) göre yaşam boyu eğitim üç temel kabule dayanır. Birincisi, eğitimin okuldan ibaret olmaması; ikincisi, insanların okul eğitiminden sonra da eğitim fırsatlarına sahip olması gerektiği; üçüncüsü ise bunların halk eğitimiyle sağlanabileceğidir.

Özet ifadeyle, yaşam boyu eğitim/öğrenme fikri çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin yaşamları boyunca ihtiyaç duydukları eğitim olanaklarından faydalanabilmeleri üzerine kuruludur ve

tarihsel süreç içinde çocuklarla gençlerin eğitimleri ile yetişkinlerin eğitimi arasındaki kalınlaştırılmış çizgilerin ortadan kaldırılması düşüncesini de içinde barındıran önemli bir kavramdır.

Yaşam boyu eğitim kavramının hızla değişen dünyada kazandığı önemin yanı sıra, kavram Türkiye açısından başka bir öneme daha sahiptir. Türkiye, Avrupa Birliği'ne aday ülke konumundadır. Eğitim alanında, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye, eğitim sistemini Birlik ülkeleri ile uyumlu hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu hedef Türkiye'nin yaşam boyu eğitim tartışmalarına da yön vermektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, Avrupa Birliği'ne üyelik sürecindeki Türkiye'nin yaşam boyu eğitim politikalarının değerlendirmesini içermektedir. Değerlendirme için Avrupa Birliği'nin ve Türkiye'nin söz konusu politikalarına ilişkin resmi metinleri taranmıştır. Metinler arası karşılaştırma, yaşam boyu eğitim politikalarının belirlenmesinde önemli etkenler olan okullaşma oranları, yetişkin eğitime katılım oranları, nüfus ve işsizlik verileri de dikkate alınarak yapılmıştır.

BULGULAR

Avrupa Birliği'nin eğitim alanındaki en temel metinlerinde (*The Concrete Future Objectives of Education Systems, A Memorandum On Lifelong Learning, Making A European Area Of Lifelong Learning A Reality, Education And Training In Europe vb.*) belirtildiği üzere, birliğin eğitim politikalarının çerçevesini çizen temel kavram yaşam boyu öğrenmedir. Bu metinlerde yaşam boyu öğrenme, sadece eğitim ve mesleki eğitimin bir biçimi olarak değil, kesintisiz olarak var olan öğrenme ortamlarının sağlanması ve bu ortamlara katılmak için yol gösterici bir ilke olarak anılmaktadır.

Birlik, 2000 yılında ekonomik ve sosyal gelişimini planladığı stratejik bir çalışma yapmıştır. Lizbon Stratejisi adı verilen bu çalışma da birliğin güçlü yanlarının yanı sıra sorunları tespit edilmiş ve 2010

yılına kadar bu sorunların giderilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşılması için bir eylem planı karar altına alınmıştır. Bu metinde birliğin güçlü yanları makroekonomik dengeler, para politikaları, ekonomik büyüme vb. olarak sıralanırken yüksek işsizlik oranı, telekomünikasyon ve bilgi teknolojisi alanındaki beceri açığı ve yetersiz görülen rekabet gücü de zayıf yanları olarak sunulmaktadır. Zayıf ve güçlü yanların tespit edilmesi ile birlik için yeni bir stratejik hedef tanımlanmıştır. Buna göre Avrupa Birliği *“daha iyi ve fazla sayıda iş ve daha geniş bir toplumsal uzlaşma ile birlikte sürdürülebilir ekonomik büyüme yeteneğine sahip, dünyadaki en rekabetçi ve dinamik bilgi temelli ekonomisi durumuna gelmek”* hedefiyle hareket etmelidir. Strateji metni, bu hedef doğrultusunda bilgi toplumu için gerekli rekabet ve reform sürecinin hızlandırılmasını, iç pazarın bütünleştirilmesini, sosyal sermayeye yönelik yatırımların artırılmasını, toplumsal dışlanmaya karşı mücadeleyi ve makroekonomik dengeleri daha da geliştirecek ekonomik politikaların geliştirilmesini atılması gereken adımlar olarak belirlemektedir (EU Commission, 2005).

Stratejik hedefe ulaşmak için alınması gereken ekonomik ve siyasi tedbirlerin yanı sıra bir başlık da sosyal politikalarla ilgilidir. İnsana yatırım yapmak, aktif bir refah devleti kurmak ve Avrupa sosyal modelinin modernleştirilmesi olarak tanımlanan sosyal hedeflerin alt başlıkları istihdam politikaları, sosyal güvenlik, toplumsal katılım ve dışlanma ve eğitimidir. Strateji metninde eğitim, bilgi toplumunda yaşamının ve çalışmanın ön şartı olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle eğitim sistemleri bilgi toplumunun gereklerine ve işgücünden beklenen kaliteye göre düzenlenmelidir. Avrupa Konseyi, bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için üye ülkelerin kendi içlerinde yapacakları düzenlemeleri de belirtmektedir. Buna göre üye ülkeler insan kaynaklarına yapılan yıllık yatırımları artırmalı; yalnızca alt ortaöğretim (Türkiye’deki ilköğretim ikinci kademe) düzeyine kadar eğitim alıp da daha ileri ya da mesleki eğitime devam etmeyen 18-24 yaş arası nüfus yarıya indirilmeli; okullar ve mesleki eğitim merkezlerindeki internet olanakları farklı

grupların da kullanımına açılarak, bu kurumlar açık, çok amaçlı öğrenme merkezlerine dönüştürülmeli; yaşam boyu öğrenme ile sağlanacak temel becerilerde Avrupa çerçevesi tanımlanmalı; öğrenci, öğretmen ve araştırma kadrolarının hareketliliğinin önündeki engeller kaldırılmalıdır (Presidency Conclusions, Lisbon European Council, 2000 – www.eu.int).

Avrupa'nın önüne koyduğu eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi için önem atfettiği yaşam boyu eğitim politikaları ile ilgili en temel metin 2000 tarihli "A Memorandum on Lifelong Learning" dir (www.eu.int). Memoranduma göre kültürel, ekonomik ve sosyal olarak bilgi çağına girmiş bulunan Avrupa Birliği'nde öğrenme, yaşama ve çalışma modelleri hızla değişmektedir. Bu değişimde bilgi ekonomisi ve toplumuna eşlik edebilecek bir eğitim sistemine kaçınılmaz olarak ihtiyaç duyulmaktadır ve yaşam boyu öğrenme, Avrupa eğitim sistemlerinin yaşadığı değişimin merkezinde yer alan bir kavram konumundadır. Bilgi, beceri ve yeterlikleri geliştirmek amacıyla sürdürülen amaçlı öğrenme etkinliklerinin tamamı yaşam boyu öğrenme kavramı içinde yer almaktadır. Bu haliyle yaşam boyu öğrenme, eğitim sisteminin bir parçası olmaktan çok tamamı için yol gösteren genel bir ilkedir. Avrupa'nın geleceği şekillenirken, tüm Avrupalı yurttaşların söz sahibi olmasının ve değişime katkı sunmasının yolu yaşam boyu öğrenmeden geçmektedir.

Memorandum, Avrupa'da etkin bir yaşam boyu öğrenme politikası için altı temel referans noktası tespit etmektedir. Bunlar, bilgi toplumu için gerekli olan becerilerin kazanılması ve yenilenebilmesi; insan kaynaklarına yatırımın artması; yaşam boyu öğrenme için daha etkin yöntemlerin ve ortamların oluşturulması; öğrenmeye katılımın karşılığının daha iyi alınması; herkesin öğrenme olanaklarına nasıl ulaşabileceği konusunda bilgi sahibi olması ve öğrenme olanaklarının ulaşılabilirliğini geliştirerek herkesin ayağına kadar götürülmesidir.

Bu belgenin ardından üye ülkelerde ve ilgili kurumlarda yaşam boyu eğitimle ilgili tartışma açılmış, tartışmalarda üretilen verilerle “Making a European Area of Lifelong Learning a Reality” (2001) adlı politika metni ortaya çıkarılmıştır. Bu metinde, başlığında da yer aldığı gibi, Avrupa’yı bir yaşam boyu öğrenme alanı yapmanın koşulları tartışılmaktadır.

Bir yaşam boyu öğrenme alanı olarak Avrupa, birliğin ve aday ülkelerin daha başarılı, kapsayıcı, hoşgörülü ve demokratik olma hedefleri doğrultusundaki amaçlarını destekleyen bir öğrenme atmosferi oluşturmak anlamında kullanılmaktadır. Bu atmosferin yurttaşların farklı işler, öğrenme ortamları, bölgeler ve ülkeler arasında serbestçe gezebilmelerinin cesaretlendirilmesi ile oluşturulabileceği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenmenin amaçları istihdamla ilişkili yönleri kadar aktif yurttaşlık, kişisel gelişim ve toplumsal katılımı da ilgilidir.

Avrupa Birliği’nde Eğitim ve Tartışmalar

Avrupa Birliği, eğitim alanında gözle görülür nicel ilerlemeler kaydetmektedir. Son otuz yılda eğitim süreleri uzamış, hatta genç nüfus içinde kadınların katılım ve başarı oranları erkeklere göre daha fazla olmaya başlamıştır (Eurostat, 2005. s.95).

Avrupa Birliği’nin ilk 25 ülkesi (AB-25) içinde en az üst ortaöğretim seviyesinde (ISCED 3-6) eğitim almış olanların yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 1’de özetlenmektedir.

Tablo 1- En Az Üst Ortaöğretim Düzeyinde (ISCED 3-6) Eğitim Almış Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (%)

	25-34 yaş arası	35-44 yaş arası	45-54 yaş arası	55-64 yaş arası

Erkek	76	73	70	62
Kadın	79	72	63	50

Kaynak: Eurostat (2007)

Tablo 1'de görüldüğü gibi Avrupa Birliği yurttaşları içinde zorunlu eğitim sonrası eğitime devam etme oranları giderek yükselmektedir. Bu artış içinde kadınların katılım oranlarında daha belirgin bir yükselme gözlenmektedir. Bunun yanı sıra 18-24 yaş arası en fazla alt ortaöğretim düzeyinde eğitim almış ve sonrasında eğitimine devam etmemiş, yani zorunlu eğitim dışında eğitime katılmamış nüfusun oranı %15.2'dir (Eurostat, 2007. s.29).

AB-25 ülkelerinde 25 yaş üstü eğitime katılım (verilerin alındığı kaynakta yaşam boyu öğrenmeye katılım olarak anılmaktadır) oranları, türlerine ve yaş gruplarına göre Tablo 2'de özetlenmektedir.

Tablo 2- Yaş Gruplarına ve Eğitim Türüne Göre Yaşam Boyu Öğrenmeye Katılım Oranları (%)

	Örgün	Yaygın	Algın
25-44 yaş arası	7	20	36
45-64 yaş arası	2	13	28

Kaynak: Eurostat (2007). s.36

Tablo 2'de görüldüğü gibi AB-25 ülkelerinde yetişkinlerde yaş ilerledikçe eğitime katılım oranları azalmaktadır.

Aynı kaynakta 25-64 yaş arası nüfusta, ISCED 1 ve 2 düzeyinde (zorunlu eğitim) eğitim geçmişi olanların yaygın eğitime katılım oranları %5'in biraz üstünde gözükürken, ISCED 5 ve 6 düzeyinde (yükseköğretim) eğitim geçmişi olanların katılım oranları %25 civarındadır (Eurostat, 2007. s.37). İki gösterge yetişkinlikte AB-25

ülkelerinde yetişkinlikte eğitime katılma oranlarının yaş ile ters, eğitim deneyimi ile doğru orantılı olduğunu altını çizmektedir.

Birliğin, üye ülkelerin eğitim sistemlerinde yaşam boyu öğrenme yaklaşımının durumunu değerlendirdiği 2000 yılına ait "Lifelong Learning: the Contribution of Education Systems in the Member States of the European Union" adlı raporunda, yaşam boyu öğrenme başlığı altında toplanan politikaların genelde 16 yaşın üstündekiler için tarif edildiği ancak temel eğitimde edinilen (ya da edinilemeyen) becerilerin, bireylerin yaşamları boyunca öğrenme yeteneklerini ve isteklerini etkilemesinden dolayı kavramın temel eğitimi de kapsamı gerektiğinden bahsedilmektedir. Buna dayanarak raporda okul başarısızlığı ve okuldan ayrılmanın, eğitimin her düzeyde niteliğinin artırılmasının, daha bireyselleştirilmiş ders seçenekleri yaratılmasının, yeni teknolojilerin ve öğretim yöntemlerinin kullanımının, disiplinlerarası çalışmaların, eğitim personelinin profilinin geliştirilmesinin, okulla yaygın eğitim sektörü arasındaki bağlantıların güçlendirilmesinin, ailelerle işbirliğinin, okuldan çalışma hayatına geçişin, yükseköğretimde girişi kolaylaştırmanın ve olanak çeşitliliğinin de yaşam boyu öğrenme politikaları başlığında tartışılması gerektiğinin altı çizilmektedir.

Aynı rapor, kavramın bütün eğitim sistemlerinin sorunlarını bütünleştiren yaklaşımı paralelinde yaşam boyu öğrenmeyi geliştirmek ve uygulamaya sokabilmek için her eğitim düzeyinde yapılması gerekenleri de özetlemektedir. Buna göre etkin yaşam boyu öğrenme politikaları okul öncesi düzeyinde katılımı artırmayı, zorunlu eğitim sonrası öğrenmeye devam etme isteği ve yeteneğini yaygınlaştırmayı, üst ortaöğretimi genişletmeyi ve çeşitlendirmeyi, yükseköğretimi talebe göre şekillendirmeyi ve yetişkin eğitimini modernize ederek güçlendirmeyi kapsamalıdır.

Avrupa'nın Değişen ve Yaşlanan Yüzü

Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtan metinlerde yaşam boyu eğitim kişisel, toplumsal ve ekonomik gelişme ile bağlantılı olarak

tartışılrsa da gerçekte ayrıntıya bakıldığında asıl ilgi alanının ekonomik gelişme olduğu görülebilir. Bu üç gelişim düzlemi arasındaki ilişkinin de, teorik düzeyde ekonomik gelişmeye bağlı olarak tartışıldığını söylemek de yanlış olmayacaktır.

Birliğin metinlerine hâkim olan söylem, uluslararası organizasyonlara hâkim olan liberal bir içerik taşımaktadır ve kişisel ve toplumsal gelişme ekonomik gelişmeye bağlanırken, ekonomik gelişmenin dinamiği olarak da rekabet gücü gösterilmektedir.

Birliğin, temel stratejisi olarak önüne koyduğu dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi temelli ekonomisi durumuna gelme hedefinin, eğitim söylemlerini de etkilediği görülmektedir. Rekabet gücünü yükseltmek teknolojik girdilerin artırılması ve işgücü yeterliliklerinin geliştirilmesi ile mümkün olduğuna göre eğitim hedefleri de bu noktaya kilitlenmiştir. İşin gerektirdiği nitelikler ise hızla değişmektedir. Örgün eğitim sistemlerinden çıkmış ve çalışma hayatına girmiş yetişkinlerin eğitimi bu nedenle önem kazanmaktadır. Avrupa Birliği metinlerinin ilgilendiği yer de burasıdır.

Birliğin, değişmekte olan dünyada çözmekte zorlandığı yapısal sorunları ortaya çıkıştır. İşsizlik, bağlı başka sorunları da sürekli gündeme getirerek süreklileşmiştir. AB-25 ülkelerinde 15-64 yaş arası nüfusun %63.8'i, 55-64 yaş arası nüfusun %42.5'i çalışmaktadır. Çalışan nüfusun %4.9'u tarım alanında, %27.5'i sanayide ve %67.6'sı hizmet sektöründedir. Avrupa Birliği, bu rakamları bilgi toplumu olmanın göstergeleri saymaktadır. 2001-2005 yılları arası istihdam artışının yıllık oran ortalaması %0.7'dir. 2005 yılı itibarıyla 19.116.800 işsiz bulunmaktadır. İstihdam ve eğitim arasındaki ilişkiyle ilgili veriler ise birliğin eğitime yüklediği anlamı açıklar niteliktedir. Sadece zorunlu eğitime katılmış olanlarda işsizlik oranı %12.1, üst ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olanlarda %9.3, yükseköğretim seviyesinde ise %5'tir (Eurostat, 2007. s.44-56). Eğitim süresi arttıkça işsizlik oranı azalmaktadır.

Bir tarafta işsizler varken diğer tarafta da telekomünikasyon ve internet alanında işgücü açığı bulunmaktadır. Kadınların ve yaşlı işçilerin, işgücü piyasasına yetersiz katılımı sorun olarak görülmektedir (Presidency Conclusions, Lisbon European Council, 2000 – www.eu.int). Yaşam boyu eğitimin bu sorunlara çözüm getirmesi beklenmektedir.

Avrupa, değişen piyasa koşullarına uyum sağlamakta yaşadığı problemlerin yanı sıra demografik sorunlar da yaşamaktadır. İçduygu'ya (2006) göre bu alanda Avrupa için yapılacak en uygun saptama demografik durgunluktur. Birlik için, 2050 yılına yönelik olarak yapılan demografik kestirimler göstermektedir ki Avrupa ülkelerinde çalışma yaşında olan nüfus oranı giderek küçülmektedir. 2050 yılı kestirimlerine göre emekli nüfusun çalışan nüfusa oranının %60'ları bulması beklenmektedir (Eurostat, 2005. s.15).

AB-25 ülkeleri için sıfır göç varsayımı ile nüfus, yaş grupları ve işgücünün gelişimi için 2025 ve 2050 yılı kestirimleri Tablo 3'te özetlenmektedir.

Tablo 3 – AB-25 İçinde Nüfus, Yaş Grupları ve İşgücü Gelişimine İlişkin Kestirimler (milyon kişi)

	2005	2025	2050
0-14 yaş grubu	75,6	65,4	59,2
15-64 yaş grubu	317,1	288,6	229,0
65+ yaş grubu	78,9	105,5	126,5
Toplam	471,7	459,4	414,7
İşgücü	226,7	200,5	160,4

Kaynak: Muenz (2006)'dan aktaran İçduygu (2006)

Tablo 3'de görüldüğü gibi Avrupa Birliği nüfusu giderek yaşanmaktadır. Yaşlanma, işgücünün de azalırken yaşlanma anlamına geldiğinden işgücü piyasasında nicel ve nitel açıklar meydana gelme olasılığı oldukça yüksektir.

Birliğin nüfus artış oranlarına göre işgücü piyasasındaki talebin içeriden karşılanması nicel olarak mümkün olmayacaktır. Doğurganlık oranları azaldığı ve yaşam süreleri uzadığı için emeklilerin çalışanlara oranı giderek artmaktadır. 2005 yılında Batı ve Orta Avrupa'da 2 milyonluk nüfus artışı olmuştur. Bu binde 4,4'lük artış anlamına gelmektedir. Bu artışın da 1,7 milyonluk kısmı uluslararası göç yoluyla gerçekleşmiştir (Eurostat, 2005). Bu göçün geniş çaplı ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar doğurmaya adaydır.

İçduygu'nun araştırma konusu göç olduğundan, sorunun çözümünde göçün sunduğu olanakları ve yaratacağı sorunları tartışmaktadır. Emeklilik yaşının mümkün olduğunca yukarı çekilmesi bunlardan biridir. Avrupa, beraberinde başka sorunlar getiren göç olgusunun yanında, daha az sorunlu gözüken ve beraberinde başka faydalar da sağlayabilecek olan yaşam boyu eğitim kavramını da bu bağlamda tartışmaktadır. Giderek yaşlanan işgücünün, hızla değişen işgücü piyasası gereklerine göre becerilerinin sürekli yenilenebilmesini sağlayan bir yaşam boyu eğitim dizgesinin hayata geçirilmesi, çözüm önerileri içinde akla en yakın olanıdır.

Kısaca ifade edilirse, Avrupa Birliği eğitimin nicel durumu açısından hızla ilerlemektedir. Ancak eğitim sistemlerinin geleneksel yapısı yeni gelişen koşulların yarattığı ihtiyaçları karşılayamamaktadır. Avrupa Birliği için yaşam boyu eğitim, üretim için gerekli becerilerin sürekli yenilenmesine duyulan ihtiyaca ve nüfusun hızla yaşlanmasının gelecek için gündeme getirdiği tehditlere karşı bulduğu cevaplardan biridir. Birlik metinlerinde yaşam boyu eğitim kavramının artan bir öneme sahip olmasının

nedeni, yani Avrupa'nın değişen ve yaşlanan yüzünün ortaya çıkardığı ihtiyaç budur.

Türkiye'de Yaşam Boyu Eğitim Politikaları

Türkiye, 60'lardan bu yana üye olmaya çalıştığı Avrupa Birliği'ne tam üye olmayı kendisine temel hedef olarak seçmiş ve Birlik'le karşılıklı ilişkilerini geliştirmek için adımlar atmaya başlamıştır. Atılan bu adımlar 2005 yılı sonunda Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday üyeliğe kabul edilmesi ile sonuçlanmıştır. Türkiye bugün, Avrupa Birliği'ne tam üyelik için her düzeyde bir yeniden yapılanma içine girmiştir. Eğitim de dâhil hemen hemen bütün tartışma konuları bu yeniden yapılanma kavrayışı içinde gerçekleşmektedir.

Türkiye'nin, en son 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre nüfusu 67,803,927'dir. 2005 yılında Türkiye'de toplam nüfus değişim oranı %12.6'dır. Bu oranın AB-25 ülkeleri için %4.4 olduğu düşünüldüğünde Türkiye'deki nüfus değişim oranının bu oranın yaklaşık üç katı olduğu görülebilir. Bu durum Türkiye'nin, AB-25 ülkelere göre daha genç bir nüfusa sahip olması sonucunu doğurmaktadır.

Türkiye'de nüfusun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 4'te özetlenmektedir.

Tablo 4- Türkiye'de Nüfus

Yaş grubu	Erkek	Kadın	Toplam	Oran (%)
0-4 yaş arası	3,396,690	3,188,132	6,584,822	9.7
5-9 yaş arası	3,485,746	3,270,871	6,756,617	9.9
10-14 yaş arası	3,570,657	3,307,999	6,878,656	10.1
15-19 yaş arası	3,691,218	3,518,257	7,209,475	10.6
20-24 yaş	3,426,714	3,263,432	6,690,146	9.8

arası				
25-29 yaş arası	2,976,430	2,918,825	5,895,255	8.6
30-34 yaş arası	2,552,370	2,457,285	5,009,655	7.3
35-39 yaş arası	2,453,579	2,400,808	4,854,387	7.1
40-44 yaş arası	2,083,531	1,985,225	4,068,756	6.0
45-49 yaş arası	1,710,757	1,658,012	3,368,769	4.9
50-54 yaş arası	1,356,391	1,360,958	2,717,349	4.0
55-59 yaş arası	1,016,254	1,042,168	2,058,422	3.0
60-64 yaş arası	864,299	964,989	1,829,288	2.7
65-69 yaş arası	794,881	850,636	1,645,517	2.4
70-74 yaş arası	517,870	654,773	1,172,643	1.7
75-79 yaş arası	254,443	323,154	577,597	0.8
80-84 yaş arası	98,797	147,895	246,692	0.3
85+	83,572	132,928	216,500	0.3
Bilinmeyen	12,536	10,845	23,381	0.03
Toplam	34,346,735	33,457,192	67,803,927	100

Kaynak: TÜİK, 2007

Tablo 4'ün de gösterdiği gibi, Türkiye'de 25 yaş altı nüfus toplam nüfusun yaklaşık %50.1'ini oluşturmaktadır. Türkiye, genç bir nüfusa sahiptir. Yaşam yılı beklentisi erkekler için 68.9 ve kadınlar için 73.6'dır. 2004 yılında toplam doğurganlık oranı 2.21'dir. Türkiye

nüfusu için 2050 yılı tahmini 97,000,000 olarak gerçekleşmektedir (Eurostat, 2005; 2007; İçduygu, 2006; TÜİK, 2007).

Türkiye, AB'ne göre daha genç bir nüfusa sahiptir. 2050 yılına yönelik olarak gerçekleştirilen nüfus tahminlerinde ise bu farklılığın korunacağı gözlenmektedir. Türkiye ve AB arasındaki bu fark, yaşam boyu eğitim politikalarını etkiler niteliktedir. AB, yaşam boyu eğitim yaklaşımlarının geliştirilmesini, yaşlanan nüfusuna dayandırmaktadır. AB açısından, nüfus giderek yaşlandığından yetişkinlerin eğitimi, iş piyasalarının ihtiyaçları açısından yaşamsaldır.

Türkiye'de 2000 yılında GSMH'den kişi başına düşen pay \$3,130'dır. Yıllık ortalama büyüme oranı %1.8'dir (UNESCO, 2000). 2000 yılında toplam 2,547,218 kişi işsizdir. İşsizler içinde 734,804'ü kadın, 1,812,414'ü erkektir. Bu sayılarla birlikte Türkiye'de işsizlik oranı %8.9 olarak gözükmektedir (TÜİK, 2007; Eurybase, 2007).

Türkiye'de eğitim işlerinin yürütülmesini düzenleyen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre, eğitim sistemi örgün ve yaygın olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitimin yanında ya da dışında yürütülen tüm eğitim etkinlikleri yaygın eğitim kapsamında yer alır. Milli Eğitim Bakanlığı kapsamında bu işlerin yürütülmesi ile ilgili sorumluluk Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne aittir. 1973 yılında yürürlüğe giren bu yasada eğitimin yaş ve süre ile sınırlanamayacağı ile ilgili ifadeler olmakla birlikte yaşam boyu eğitim kavramı yer almamaktadır. Kavram ancak son yıllarda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin hız kazanmasıyla Milli Eğitim belgelerinde yer almaya başlamıştır.

Resmi düzeyde yaşam boyu eğitimle ilgili kapsamlı bir çalışma Ekim 2006 tarihli, "Türkiye'nin Başarısı İçin İtici Güç: Hayat Boyu Öğrenme Politika Belgesi"dir (www.megep.meb.gov.tr). Rapor, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile yürüttüğü MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) dâhilinde hazırlanmıştır. MEGEP beş yıllık bir projedir ve amacı, Türkiye'deki mesleki ve

teknik eğitim sisteminin sosyo-ekonomik gereksinimler ve yaşam boyu öğrenme ilkeleri doğrultusunda bütünlüklü olarak güçlendirilmesidir. Projenin bütçesi 58 milyon Avro'dur ve bunun 51 milyon Avro'su Avrupa Birliği hibesidir. Mesleki eğitimin niteliğinin yükseltilmesi, kamu kurumları ve özel sektör arasındaki işbirliğinin sağlanması ve mesleki eğitimin yerinden yönetime geçirilmesi özel hedefleri ile yürütülen proje kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan etkinliklerden biri Türkiye'nin yaşam boyu öğrenme politikasının geliştirilmesidir.

Rapor, yaşam boyu eğitimin Türkiye'deki durumunu analiz etmek için nüfus, eğitim, iş piyasası ve istihdam ve bölgesel eşitsizlikler ile ilgili verileri değerlendirdikten ve yaşam boyu eğitim politikalarının uygulanmasında resmi ve resmi olmayan ortakları ve olası katkılarını sıraladıktan sonra etkili bir yaşam boyu eğitim politikasının iş piyasası üzerindeki olumlu etkilerinden bahsetmektedir. Rapora göre eğitim düzeyi arttıkça iş piyasasına katılım artmakta, eğitime katılım azaldıkça istihdam riski arttığından sosyal dışlanma gibi başka olumsuz sonuçlar doğmaktadır. Türkiye'nin, yaşam boyu öğrenme kavramı kapsamında mesleki eğitime ve öğretime özel önem vermesi, hükümet ve sosyal ortaklar arasındaki işbirliğini geliştirmesi ve bu doğrultuda eğitimin, ilgili kurumların yetki devriyle yerinden yönetime geçmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Raporun önerdiği bir diğer etkinlik ise yaşam boyu eğitim faaliyetlerinin izlenmesini sağlayan bir veri toplama sistemi geliştirilmesidir. Yaşam boyu eğitimin finansmanı konusunda ise rapor her şeyin hükümetlerden beklenmemesi gerektiğinin altını çizmektedir. Finansman sorununun çözümünde eş finansman kavramını vurgulayan rapora göre, katılımcıların eğitim sonrası gelirleri artacağından maliyete ortak olmaları gerektiği belirtilmektedir. Ancak eğitim sırasında katılımcının geliri henüz artmamış olduğundan ertelenmiş ödeme önerilmektedir. Eğitimden faydalanan katılımcıyı bir çeşit borçlandırma anlamına gelen bu yaklaşım, raporun finansman sorunu konusundaki en temel

önermesidir. Raporun öneriler kısmında rekabetçilik için öğrenmeye mutlak öncelik verilmemesi gerektiği, sosyal katılım, demokrasi ve vatandaşlığa ilişkin konuların ihmal edilmemesi gerektiği vurgulanırken, gerçekte raporun bütününe hâkim olan yaklaşımın tam aksi yönde gerçekleştiği söylenebilir.

Rapor öncelikli program alanlarını da temel hayat becerileri ve yetişkinler için okuma yazma eğitimi, hayat boyu öğrenme programları için kırsal kesimi geliştirme, kapsamlı bir temel beceriler ve anahtar yetkinlikler geliştirme stratejisi, sivil toplumun hayat boyu öğrenmenin uygulanmasına dâhil edilmesi ve bu konuda desteklenmesi, işletme eğitimi, beceri seviyelerinin standartlaştırılması ve belgelendirilmesi ve daha geniş hizmet sunumu, uygulayıcıların kapsamlı biçimde eğitilmesi ve iş içinde yeniden eğitilmesi, bilgi ve farkındalık oluşturma kampanyası, medya ve hayat boyu öğrenme olarak tespit etmektedir.

Türkiye’de yaşam boyu eğitim yaklaşımı, 17. Milli Eğitim Şurası’nda da ayrı bir başlık olarak ilk defa yer almıştır (www.meb.gov.tr). Şura kararlarının ikinci alt başlığı olan “Küreselleşme ve Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi” bölümünde birinci kısım ‘Yaşam Boyu Öğrenme’dir. Yaşam boyu eğitim kavramı etrafında bir ulusal politika geliştirilmesi gerekliliğine dikkat çekerek başlayan belge, yaşam boyu eğitim kapsamında ele alınabilecek eğitim etkinliklerinin, bu etkinliklerle ilgili verilerin ve belgelendirme yöntemlerinin standartlaştırılması ihtiyacından bahsetmektedir. Ulusal istihdam politikası ile eğitim sistemi arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi gerektiğini söyleyen belge, sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimlerin, özel öğretim kuruluşlarının bu alana dönük katkılarının artırılması gerektiğinin altını çizmektedir. Belge, yeni kurumlar oluşturmak yerine varolan kurumların bu içerikte yeniden düzenlenmesini önermekte ve Avrupa Birliği sürecinde yabancı dil öğretiminin güçlendirilmesine, yetişkin eğitimi lisans programlarının yeniden açılmasına, kitle iletişim araçlarının öğrenme olanakları hakkında bilgilendirici

işlevinin geliştirilmesine, bilgi iletişim teknolojilerinin yaygın ve etkin kullanımına, açık üniversitenin açılmasına ve engellilerin de dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.

17. Milli Eğitim Şurası'nda yaşam boyu öğrenmenin önemine yapılan vurgunun ardından 2010 yılında gerçekleştirilen 18. Milli Eğitim Şurası'nda kavrama atfedilen değer gerilediği görülmektedir. Şuranın sonuç metninde kavram, başka konu başlıkları altında yapılan dolaylı göndermelere indirgenmiştir. "Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü ve Okul Liderliği" başlığında eğitim ortamlarının dünyada ve Türkiye'de kabul gören hayat boyu öğrenme stratejisi dikkate alınarak tasarlanması gerektiği ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra "Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi" başlığında bu eğitim alanlarında özellikle Halk Eğitimi Merkezleri'nde hayat boyu öğrenme kapsamında daha fazla kurs açılması gerektiği belirtilmektedir (www.meb.gov.tr). Her iki başlık altında da kavrama ilişkin yapılan göndermelerin kavrayışı güçleştirecek düzeyde muğlâk olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Sonuç metnindeki ilgili ifadelerde göze çarpan bu muğlâklık, bir önceki Şura'da yaşam boyu öğrenme kavramına verilen önemin yüzeysel bir söylemden ibaret olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

Türkiye'de yaşam boyu eğitimle ilgili yukarıda anılan metinlerin ve benzerlerinin tamamı hedefler düzeyindedir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda (2007-2013), 'Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması' bölümünde yaşam boyu eğitim kavramı şu ifadelerle ağırlıklı bir yer tutmaktadır:

570. Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirilecektir. Bu strateji, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkanlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK'ların bu

alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacaktır.

571. İşgücü piyasasına ilişkin bilgi sistemleri geliştirilmesi, eğitim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve istihdamın ve işgücü verimliliğinin artırılması için, yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirilecektir..... (DPT, 2006).

Plan metninin, 'Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi' bölümünde ise yapılması düşünülen işler şöyle ifade edilmektedir:

583. Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla ve bütüncül olarak ele alınacak; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısı güçlendirilecektir....

594. Toplumda yaşam boyu eğitim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dahil, yaygın eğitim imkanları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları teşvik edilecek, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılabilecektir (DPT, 2006).

Görüldüğü üzere, Dokuzuncu Kalkınma Planı, yaşam boyu eğitimi mesleki eğitimle neredeyse eş tutar bir yaklaşım sergilemektedir. Her ne kadar 583. madde, yaşam boyu eğitimi, eğitimi sisteminin bütüncül yapılandırılması için genel bir yaklaşım olarak ifade etse de, gerek aynı maddedeki gerekse diğer maddelerdeki ve hatta plan metninin bütününde ifadesini bulan insan kaynakları yaklaşımı belirginliğini korumaktadır. Aynı yaklaşımı yine Devlet Planlama Teşkilatı'nın 2007-2009 yılları için yayımladığı Orta Vadeli Program'da da görebilmek mümkündür (DPT, 2005. s.11). Hatta bu metinde yaşam boyu eğitimin mesleki eğitimle eş tutulması o derece açıktır ki, kavram 'İnsan Kaynaklarının

Geliştirilmesi ve İstihdam Edilebilirliğin Artırılması' bölümünde gündeme girerken, 'Eğitim' bölümünde yer almamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2009 yılında hazırlanan "Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi", Türkiye'nin nasıl bir yaşam boyu eğitim politikası tasarladığının anlatıldığı en temel politika metnidir (www.megep.meb.gov.tr). Bu metinde de yaşam boyu eğitime salt ekonomik bir anlam yüklendiği söylenebilir. Raporu göre bireylerin, dinamik ve değişken işgücü piyasasında rekabet edebilmeleri ve ekonomik seviyelerini koruyabilmeleri için "istihdam edilebilme" niteliklerini kazanmaları ve sürekli yenilemeleri gerekmektedir. Bunun yolu da "hayat boyu öğrenme"dir. Raporun "Genel Hedef" başlığında AB'nin Lizbon Stratejisi açıklanmakta ve Türkiye açısından Lizbon Stratejisi'nde ortaya konulan hedeflerin ne kadar önemli olduğunu altı çizilmektedir. Metin bu genel hedef doğrultusunda 16 öncelik alanı belirlemektedir. Bunlar yasal çerçevenin düzenlenmesi, hayat boyu öğrenme kültürünün oluşturulması, bir veri toplama sisteminin oluşturulması, okuryazarlık oranının artırılması, tüm eğitim kademelerinde okullaşma oranlarının artırılması, kurumların altyapılarının geliştirilmesi, programların güncellenmesi, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının artırılması, dezavantajlı bireylere özel önem verilmesi, mesleki rehberlik hizmetinin geliştirilmesi, mesleki yeterlilik sisteminin geliştirilmesi, iş ve okul bağının güçlendirilmesi, işgücü niteliğinin uluslararası rekabete uygun hale getirilmesi, hayat boyu öğrenmenin finansmanının taraflarca paylaşılmasının sağlanması, uluslararası işbirliğine daha fazla önem verilmesi, yaşlıların ekonomik hayata katılımlarının sağlanmasıdır. Bu öncelik alanlarının Lizbon Stratejisi ile birebir uyum içinde olduğu açıkça görülmektedir.

Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi'nde bahsi geçen en önemli önermelerden biri Hayat Boyu Öğrenme Koordinasyon Kanunu'dur. Belgenin birinci öncelik olarak tespit ettiği "Hayat Boyu Öğrenmenin Eş Güdümü İçin Tarafların Görev ve Sorumluluklarının Açıkça

Belirtildiği Bir Yasal Düzenlemenin Yapılması” konusu, Türkiye açısından bir ilk olarak görülebilir. Yetişkin eğitiminin koordinasyonu alanında öteden beri yaşanan yasal boşluk bilinmektedir (Bilir, 2009). Strateji belgesi, bu alandaki yasal boşluğun görmezden gelinmediğini dile getirmesi bakımından önemlidir. Metinde, taraflar olarak ifade edilen birey, aile, iş dünyası, sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları ve medyanın yaşam boyu eğitim esaslarına göre eğitim sisteminin yeniden yapılandırılmasında üstlenecekleri rolleri tanımlayan bir yasal düzenleme olarak tarif edilen tasarrın, henüz TBMM gündemine girmediğini de belirtmek gerekir.

TARTIŞMA

Yaşam boyu eğitim politikalarını tanımlayan metinlere bakıldığında, Türkiye'nin metinlerinin, Avrupa Birliği metinleri temel alınarak hazırlandığı göze çarpmaktadır. Gerek kullanılan dil, gerekse de eğitim ihtiyaçlarının ve hedeflerinin ortaya konuluşunda şaşırtıcı bir benzerlik görülmektedir. Türkiye'nin, yaşam boyu eğitim politikalarını geliştirirken dayandığı tek dinamiğin Avrupa Birliği'ne üyelik olduğu, resmi metinlerden de anlaşılmaktadır. Oysaki Türkiye'nin özgün sorunları da vardır ve bu sorunlar özgün eğitim ihtiyaçları doğurmaktadır; o halde yaşam boyu eğitim politikalarının geliştirilmesinde de özgün bir yaklaşım gerekmektedir.

Hızla değişen dünyada, eğitim ihtiyaçları da hızla değişmektedir. Eğitim ihtiyaçlarındaki değişim ise eğitim sistemlerinin ihtiyaca göre yeniden düzenlenmesini gündeme getirmektedir. Eğitim alanında yaklaşık olarak son yirmi yılda ağırlık kazanan yaşam boyu eğitim kavramı, bugün için uluslararası planda yürütülen tartışmalarda eğitim sistemleri açısından genel bir düzenleyici ilke olarak anlam kazanmaktadır. Doğaldır ki her eğitim söylemi gibi bu kavram da, daha genel ekonomik, sosyal ve siyasal güç ilişkileri bağlamında kendine yer edinmekte, daha geniş bir tartışma düzleminin eğitimdeki izdüşümü olarak hayat bulmaktadır.

Yaşam boyu eğitimin, küresel düzeyde önem kazanması, küresel rüzgârlar eşliğinde gerçekleşmektedir.

Yaşam boyu eğitim kavramının son dönemlerde büyük önem kazanmasını, eğitim alanında küreselleşme süreci ile birlikte güç kazanan insan kaynakları yaklaşımı, yeni meslekileşme eğilimleri ve eğitimin piyasalaştırılması çerçevesi içinde kavramak gerekmektedir. İleri kapitalist ülkelerin yaşlanan nüfusları ve işgücü piyasasında yaşanan hızlı ve sürekli değişim nedeniyle yetişkin eğitiminin geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Yetişkin eğitiminin geliştirilmesi ise örgün eğitim sistemleriyle bağlantısının güçlendirilmesini gerektirdiğinden, bütünleştirici bir yaklaşım olarak yaşam boyu eğitim kavramı sahneye girmektedir. Kavramın bu biçimde anlam kazanması da, taşıdığı daha insani potansiyellerin güdüklemesine neden olmaktadır (Hake, 2005; Hirtt, 2005).

İnsanı, üretim sürecindeki bir girdiye ve eğitimi de bu girdinin verimliliğini artıran bir teknolojiye indirgeyen yaklaşımların aksine, insanileştirilmiş bir yaşam boyu eğitim anlayışı geliştirmek mümkündür. Kavram, yetişkin eğitimi ile örgün eğitim sistemlerine sunduğu bütünleştirici perspektifiyle önemli bir potansiyele sahiptir. Yaşam boyu eğitim, katılımcılarının toplumsal hayatta saygın ve dönüştürücü birer özne olarak var olmalarını sağlayan, eşitlikçi ve özgürlükçü bir içerikte ele alındığında ve toplumsal hayata salt ekonomi alanından değil demokratikleşme cephesinden de katkı sunduğunda bu potansiyelin insancıl bir yönelim kazanması mümkün olabilir.

Böyle bir içerikte ele alındığında, yaşam boyu eğitim, Türkiye'de eğitim ihtiyaçlarının giderilmesinde etkin bir rol oynayabilir. Ancak bugün kavramın Türkiye'de ağırlıkla, küreselleşme yönelimleri doğrultusunda değerlendirildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Küreselleşmeye entegrasyon fikri, Avrupa Birliği'ne tam üyelik hedefi biçiminde dillendirilmekte ve Türkiye, bizzat devlet eliyle bu hedefe doğru köklü dönüşümler yaşamaktadır.

Türkiye, 12 Eylül 1963 tarihinde Avrupa Topluluğu ile imzaladığı ve 1 Aralık 1964'te yürürlüğe giren Ankara Antlaşması ile başladığı Avrupa'ya katılım serüveninde 3 Ekim 2005 tarihinde yeni bir evreye girmiştir. AB'ye tam üyelik hakkını kazanmak olarak belirlenmiş siyaset çok çeşitli siyasal, toplumsal, ekonomik, kültürel temelli eleştirilerle birlikte, bu tarihte üyelik müzakerelerinin başlatılmasına karar alınması ile yeni tartışmalar başlatmıştır. Uzun bir süre alabileceği belirtilen üyelik müzakereleri öncelikle karşılıklı mevzuat taraması ve ardından uyum için yapılacak değişiklikler ve düzenlemeler şeklinde ilerlemektedir. Bu süreçte 35 ana müzakere konusu bulunmaktadır. Bu başlıklardan bir tanesi "Eğitim ve Kültür"dür. Bu başlık altında yapılacak uyum çalışmalarında Türkiye'nin eğitim ve kültür mevzuatının taranması, uygulamadaki durumun ortaya konulması ve Avrupa Birliği'nin eğitim ve kültür politikalarıyla uyumlu hale getirilmesi için düzenlemeler yapılması yer almaktadır.

Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkilerinin bugün aldığı şekil, Türkiye'nin iki yüz yıllık Batılılaşma yönelimi bağlamında değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme, Batılılaşma fikrinin Türkiye'nin ekonomik, siyasi ve toplumsal yapısındaki belirleyici etkisi nedeniyle önemli görünmektedir. Nitekim Türkiye'de eğitim uygulamalarında da bu fikrin, dönem dönem ağırlığı değişse de belirgin bir etkisi vardır. Batılılaşma ya da modernleşme, çok daha kapsamlı bir tartışmayı gerektirmekle beraber denilebilir ki, tarihsel süreçte Türkiye'de kapitalizmin kendi dinamikleriyle aşağıdan yukarıya değil, devlet eliyle yukarıdan aşağıya inşa edilmesi nedeniyle, kendine özgü çarpık bir biçimde yaşanagelmiştir. En temel düzenleyici fikirler, Cumhuriyet tarihi boyunca, Batı'dan ithal edilmiş, bu nedenle de gerçek ihtiyaçları karşılama olanakları, kültürel gerilimler arasında sıkışarak, gerçek kazanımlara dönüşme potansiyellerini yitirmişlerdir. Oktay (2006) bu durumu, Türk Aydınlanması'nın sezaryen ameliyatla doğmuş olmasına bağlamaktadır. Ona göre Tanzimat ve onun devamı niteliğinde olan

Cumhuriyet, asker-sivil bürokrasi ve onları takip eden entelektüeller tarafından, kimseye danışılmadan inşa edilmiştir ve bu nedenle de Fransız ve Rus devrimleri kadar kitle tabanına sahip olmamıştır. Cumhuriyet'in kitle tabanı, onu kuran ve yürüten kadrolar tarafından süreç içinde yaratılmıştır ancak kendi karşıtını da sürekli olarak gizlenmiş biçimlerde de olsa ayakta tutmuştur.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci de bu sürecin bir parçasıdır. Cumhuriyetle birlikte yüzünü Batı'ya dönen Türkiye'nin yaklaşık yarım yüzyıllık hedefi olan Avrupa'ya katılım sorunu, son dönemlerde küreselleşme süreci ile birlikte Avrupa Birliği'nin yönelimleriyle de kesişmesi sonucunda yeni bir boyut kazanmıştır. Sürecin kazandığı yeni boyutta, Türkiye kendisini Avrupa Birliği'ne uydurmaya çalışmaktadır. Bunun somut karşılığı farklı alanlarda farklı biçimlerde yaşanmakla birlikte, eğitim alanında yaşam boyu eğitim kavramı etrafında gerçekleşmektedir. Ancak kavram, Türkiye'nin Batı ile kurduğu çarpık ilişki bağlamında ele alınmakta ve Türkiye'nin gerçek eğitim ihtiyaçlarıyla ve sunduğu olanaklarla ilgisiz bir yer edinmektedir. Türkiye'de yaşam boyu eğitimle ilgili metinlerin Avrupa Birliği metinleriyle taşıdığı mutlak ortaklık, bu durumun göstergelerinden biridir. Metinler incelendiğinde Türkiye'nin eğitim ihtiyaçlarının Avrupa Birliği ülkeleri ile aynı olduğu hissi uyanmaktadır. Hatta Türkiye'de sorun olarak varolmayan konuların bile eğitim hedefleri içine yerleştirilmesine rastlanmaktadır.

Bugün Avrupa Birliği nitelikli işgücüne ihtiyaç duymaktadır. Yaşlanan nüfusu, ekonomik büyüme öngörülleri ve işgücü ihtiyacı projeksiyonları Avrupa Birliği'ni bir bütün olarak yaşam boyu eğitim politikalarına yöneltmiştir. Bu yönelim içinde yaşam boyu eğitim, işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan niteliğin çalışma hayatı içinde giderilebilmesine dayanan bir çeşit mesleki eğitim düzeyinde ele alınmaktadır. Yaşam boyu eğitimle ilgili ileri sürülen diğer fikirler, verili yaşam boyu eğitim politikaları göstermektedir ki, kavramın popülerleştirilmesi için kullanılmakta olan argümanlar düzeyindedir.

Avrupa'nın tespit ettiği gerçek ihtiyaç iş içinde kendisini yenileyebilen, hatta mümkünse farklı bir işle ilgili bilgi ve becerileri de sonradan edinebilen bir işgücü tipidir. Bugün Avrupa'da yaşam boyu eğitimle ilgili her tartışmanın arkasında bu tespit yatmaktadır. Bu tespitin rasyonelliği tartışmalıdır ancak Avrupa'da eğitim sistemleri her düzeyde bu ihtiyaca göre yeniden düzenlenmektedir.

Türkiye ise ilgili tartışmaların bir katılımcısı düzeyinde olmasına rağmen bu alanda ciddi bir ilerleme kaydetmemiştir. Örgün eğitimin yaşam boyu eğitimi destekleyen bir niteliğe kavuşturulmaya çalışıldığı iddiası mevcut olmakla birlikte asıl sorun alanı olan yetişkinlerin eğitimi için elle tutulur bir proje bulunmamaktadır. Nitekim Türkiye 7.589.657 okumaz yazmazıyla (TUİK, 2010) çok büyük eğitim problemleriyle karşı karşıyadır.

Diğer taraftan Avrupa Birliği'ne üyelik süreci iç politikanın sürekli bir tartışma konusudur. Üyelik karşı olanlar, taraf olanlar ve başka bakış açılarından yaklaşanlar mevcuttur. Taraf olanlar, Avrupa Birliği'nin yaşlanan nüfusunu yaygın bir argüman olarak kullanmaktadırlar. Buna göre Avrupa, ihtiyaç duyduğu genç işgücünü karşılamak için dışarıdan insan kaynağı bulmak durumundadır. Başvuracağı ilk yer de genç nüfusa sahip Türkiye olacaktır. Birlik üyesi Türkiye, Avrupa'nın insangücü kaynağı olarak sürekli işgücü ihraç edecektir. Böylece Türkiye'deki işsizlik problemi de ortadan kalkacaktır.

Bu beklentinin dayanakları, yani Avrupa'nın genç işgücü ihtiyacının sürekli arttığı ve bunu kendi nüfusu içinden karşılayamadığı doğrudur. Ancak ihtiyaç duyulan işgücü, özellikle hizmet sektöründe istihdam edilecek yüksek nitelikli işgücüdür. Başka bir deyişle, 1950 ve 60'larda Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu işgücüsüle şimdiki Avrupa'nın ihtiyacı farklıdır. Bu ihtiyacı bir olanak olarak kullanmak üzere Türkiye'nin herhangi bir politikası mevcut değil gibi gözükmektedir.

SONUÇ

Türkiye'de eğitim sisteminde yaklaşık son yirmi yıldır hüküm süren bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm 80'li ve 90'lı yıllarda Dünya Bankası'nın talepleri ile şekillenirken 2000'li yıllarda temel eksenini Avrupa Birliği oluşturmaya başlamıştır. Türkiye'de eğitim istihdam sorunları bağlamında ele alınmakta ve ekonominin bir alt dalına indirgenmektedir. Kamunun eğitime katkısı azaltılmakta ve ortaya çıkan boşluk özel sektör ve katılımcılarla paylaşılmaktadır. Hem içerik hem de finansman boyutlarında yaşanan bu dönüşüm, eğitim sisteminin tamamına etki etmesi beklenen yaşam boyu eğitim kavramının Türkiye'deki karşılığına da yansımaktadır.

Nüfus yapıları bakımından AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin çok daha genç bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. Nüfus yapıları arasındaki bu fark aslında eğitim ihtiyaçlarını da farklılaştırmaktadır. Türkiye'de yetişkin eğitiminin anlamı, bu nedenle AB ülkelerine göre değişmektedir. Nüfusun genç olması nedeniyle yaşam boyu eğitime yapılan vurgu, Türkiye'de daha çok işgücünün nitelik açığının kapatılması ve rekabet edebilir bir ekonomik yapılanma doğrultusundadır.

Okullaşma oranları bakımından Türkiye, AB ortalamasının gerisindedir. Bu durum Türkiye'de yetişkin eğitime katılımı da etkilemektedir. Yetişkin eğitime katılım bakımından Türkiye AB'ye göre daha düşük bir katılım oranı göstermektedir. Bu sorunun çözümünde eğitimde yapılan kamu harcamalarının artırılması gerektiği söylenebilir. Ancak Türkiye, eğitimde kamu harcamaları bakımından da AB ülkelerine göre daha geri bir durumdadır (Aytaç, 2004). Eğitimde kamu harcamalarının bir ülkenin eğitime verdiği önemin açık bir göstergesi olduğu genel kabul görmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin AB'ye göre hem nicel hem de nitel anlamda çok daha gelişkin olan eğitim ihtiyaçlarına karşı eğitime daha az

kamu yatırımı yapmasından, eğitime AB ülkelerinden daha az önem verdiği sonucu çıkarılabilir. Bu bulgu, resmi ağızlar tarafından dillendirilen politika söylemlerinin aksini göstermektedir.

Türkiye’de yaşam boyu eğitim politikaları ile ilgili az sayıdaki resmi raporda, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinin izlerini açıkça görmek mümkündür. Bu metinler AB metinlerinin neredeyse birer kopyası niteliğindedir. Örneğin 17. Milli Eğitim Şura’sının kararlar metninin ilgili bölümünde yer alan 20. maddesinde toplumsal entegrasyonu sağlayamayan ailelere yönelik eğitim girişimlerine duyulan ihtiyaçtan söz edilmektedir. Bu ihtiyaç Avrupa’da dışarıdan işçi göçüne bağlı bir toplumsal soruna dayanmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerine dışarıdan gelen işçi aileleri ve çeşitli biçimlerdeki diğer göçmenler ile mevcut toplumsal yapı arasında yaşanan kültürel çatışmaların tanımlanması amacıyla kullanılan ‘entegrasyon sorunu’ kavramı, Birliğin eğitim ile ilgili metinlerinde sıklıkla karşılaşılan ve çözümünde eğitime büyük misyonlar biçilen bir sosyal sorunu ifade etmektedir. Türkiye’de, çeviri metinler dışında, böyle bir sorun olduğuna dair herhangi bir ipucu bulunmamaktadır. Türkiye’de yaşam boyu eğitim politikalarıyla ilgili metinlerde karşılaşılan bu tip ifadeler, metinlerin dilinin Avrupa Birliği’nin kendine özgü dili ile taşıdığı benzerlikler ve kavramla ilgili bütün metinlerin üst başlığında Avrupa Birliği bağlamının bulunması, Türkiye’nin kavramla ilgili politika tartışmalarında temel dinamiğin Avrupa Birliği ile uyum süreci olduğunu göstermektedir. Türkiye’nin kendine özgü sorunları ve eğitim ihtiyaçları yokmuşçasına hazırlanan bu metinler üzerine kurulacak politikaların, gerçek sorunları es geçmesi ve yüzeysel uygulamalar olarak kalması muhtemeldir.

Türkiye’nin eğitim ihtiyaçlarının ne olduğuna dair gerçek verilere ya da öngörülere rastlamak bilimsel anlamda mümkün değildir. Eğitimle istihdam arasında kurduğu sorunlu bir dolaysız bağlantı ile küresel düzeyde ortaya çıkmış bulunan işbölümünde kendi payına düşeni sorgusuzca içselleştiren Türkiye’nin eğitim

ihtiyaçlarının ne olduğunu belirleyecek çalışmalara ihtiyaç vardır. Gerçek eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, yaşam boyu eğitim politikalarının da hangi yönde ilerlemesi gerektiğini, yeniden yapılanmanın ve yaşanan dönüşümün eleştirel bir gözle ele alınabilmesini sağlayacak zemini oluşturacaktır. Bu zemin halen belirsizliklerle doludur.

Türkiye'nin eğitim politikalarını belirleme zeminindeki bu belirsizlik, konu yaşam boyu eğitim olduğunda, kavrama küresel metinlerde yüklenen anlamlardaki belirsizlik ile birleşmekte ve Türkiye'nin yaşam boyu eğitim politikaları gerçek ihtiyaçlarla ilişkisi kurulmamış bir dizi soyut söylemden ibaret kalmaktadır. Türkiye'nin yaşam boyu eğitim kavramına yüklediği anlamı netleştirmeye, anlamı nispeten sabitlenmiş bu kavramın hangi eğitim ihtiyaçlarına karşılık geldiğini belirlemeye ve bu belirleme ışığında somut ve gerçekçi politikalar üretmeye ihtiyacı bulunmaktadır.

Türkiye, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel sorunlarını çözmek için eğitim alanında bazı değişikliklere gitmelidir. Yaygın bir yetişkin okumaz yazmazlığı sorunu olan, sınıflar-cinsler-bölgeler arası eşitsizliklerin hızla derinleştiği, toplumsal ayrışmanın eğitim alanından beslendiği (Ünal vd., 2010), töre cinayetleri ve kan davaları gündeminden düşmeyen, kendisine benzemeyen herkese düşman gözüyle bakan genç bir kuşağa sahip ve giderek muhafazakarlaşan Türkiye'nin, salt işgücü ihtiyacını karşılamak üzere bir yaşam boyu eğitim politikası geliştirmesi doğru değildir. Bu alanlarda yaşanan sorunların çözümü tek başına eğitimde değildir ancak eğitim, daha büyük ve bütünlüklü bir dönüşüm projesinin etkin bir parçası olarak görülebilir. Böyle bir değişim sürecinde yaşam boyu eğitim, önemli dayanak noktalarından biri olacaktır. Sonuç olarak Türkiye'nin, eşitlikçi ve özgürlükçü eğitim fikirlerini, kendine özgü bir aydınlanma perspektifiyle harmanladığı yaşam boyu eğitim politikalarına ihtiyacı olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

Aytaç, D. (2004). *Türkiye’de Konsolide Bütçe Harcamalarının Gelişimi: Avrupa Birliği Ülkeleri İle Bir Karşılaştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilir, M. (2009). “Yetişkin Eğitiminin Tarihsel Gelişimi”. **Yetişkin Eğitimi**. s.25-85. Kalkedon Yayınları. Ankara

DPT (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. <http://ekutup.dpt.gov.tr> (23.08.2011)

----- (2005). Orta Vadeli Program 2007-2009. <http://ekutup.dpt.gov.tr> (23.08.2011)

----- (2006). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013. <http://ekutup.dpt.gov.tr> (23.08.2011)

European Comission (2000). A Memorandum On Lifelong Learning. www.eu.int (23.08.2011)

----- (2001). The Concrete Future Objectives of Education Systems. europa.eu.int/eurlex/en/com/rpt/2001/com2001_0059en01.pdf (23.08.2011)

----- (2001). Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. ec.europa.eu/education/policies/lll/life/communication/com_en.pdf (23.08.2011)

----- (2001). National Actions To Implement Lifelong Learning in Europe. www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/0_integral/026EN.pdf (23.08.2011)

----- (2005). Key Data On Education In Europe. www.eurydice.org (23.08.2011)

----- (2005). Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training. ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport05.pdf (23.08.2011)

----- (2007). Non-Vocational Adult Education in Europe. www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/0_integral/083EN.pdf (23.08.2011)

European Research Associates (2004). Exploring Sources On Funding For Lifelong Learning. <http://ec.europa.eu/education/doc/reports/doc/lllfunding.pdf> (23.08.2011)

Eurostat (2005). Europe in Figures. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (23.08.2011)

----- (2006). Türkiye’de Eğitim Sisteminin Genel Yapısı. <http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=TR&language=VO> (23.08.2011)

----- (2007). Demographic Outlook: National Reports On Demographic Developments in 2005. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (23.08.2011)

----- (2007). Living Conditions in Europe: Data 2002-2005. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (23.08.2011)

Eurydice (2000). Lifelong Learning: The Contribution of Education Systems in the Member States of the European Union. www.eurydice.org (23.08.2011)

----- (2001). Thematic Bibliography – Lifelong Learning. www.eurydice.org (23.08.2011)

Hake (2005). “AB Politikaları ve Bilgi Ekonomisi: Yaşam Boyu Öğrenme İçin Stratejik Bir Rol”. **Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumu (9-10 Aralık 2004)**. PegemA Yay. Ankara

Hirtt, N. (2005). Brüksel’den Lizbon’a. *Eğitim, Bilim, Toplum Dergisi*. Sayı: 10. s.74-86. Eğitim Sen Yay. Ankara

İçduygu, A. (2006). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Uluslararası Göç Tartışmaları. TUSİAD. www.tusiad.org.tr/turkish/rapor/goc/goc.pdf (23.08.2011)

MEB (2006). 17. Milli Eğitim Şurası Kararları. <http://www.ttkb.meb.gov.tr/duyurular/17sura/17surakararlari.pdf> (23.08.2011)

----- (2011). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları. <http://www.ttkb.meb.gov.tr/duyurular/18sura/18surakararlari.pdf> (23.08.2011)

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP] (2006). Türkiye’nin Başarısı İçin İtici Güç: Hayat Boyu Öğrenme Politika Belgesi. www.megep.meb.gov.tr/

megep/genel/hayatboyu/HayatBoyuuOgrenmePolitikaBelgesiEkim2006.pdf (23.08.2011)

----- (2009). Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi. www.megep.meb.gov.tr (23.08.2011)

Miser, R. (1999). **Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması**. TTK Basımevi. Ankara

Oktay, A. (2006). "Modernleş(e)meden Küreselleşmek". **Türkiye'de Aydınlanma Hareketi**. s.215. Der: Server Tanilli. Alkım Yayınları. İstanbul

Sayılan, F. (2001). "Paradigma Değişirken: Küreselleşme ve Yaşam Boyu Öğrenme". **Cevat Geray'a Armağan**. Mülkiyeliler Birliği Yayını. Ankara

TÜİK (2007). Türkiye İstatistik Yıllığı. www.tuik.gov.tr (23.08.2011)

----- (2010). Türkiye İstatistik Yıllığı. www.tuik.gov.tr (23.08.2011)

UNESCO (1997). ISCED 97. www.unesco.org (23.08.2011)

----- (2000). World Education Report. www.unesco.org (23.08.2011)

----- (2006). Global Education Digest 2006: Comparing Education Statistics Across the World. <http://www.uis.unesco.org/TEMPLATE/pdf/ged/2006/GED2006.pdf> (23.08.2011)

UNESCO Türkiye Milli Komisyonu [UTMK] (1985). **Yetişkin Eğitimi Terimleri Sözlüğü**. UTMK. Ankara

Ünal vd. (2010). **Eğitimde Toplumsal Ayrışma**. Ankara Üniversitesi Yayınları

ABSTRACT

Lifelong education, as a concept that states a system dealing with educational needs of all children, youth and adults, depends on an educational paradigm for to combine formal, informal and nonformal types of learning.

Discussions on lifelong education have become more important due to rapid global change. Else, the concept has another point for Turkey as a country aiming to be a member of the European Union. Because, as it could be observed in the political papers of the Union on education, lifelong education is at the centre of all educational debates for more than the last decade.

Educational opportunities in the European Union have been increasing in number. However, the traditional structure of the education systems is so far away to meet the new quality needs. Population of the European Union is growing older and technological progress is so fast. These two factors on the working population forces the European Union to form a new educational system in order to upgrade their skills permanently.

The study is an evaluation on Turkey's lifelong education policy, as a country aiming to be a member of the European Union. Findings depend on the data from the policy papers on lifelong education of the European Union and Turkey. Comparison is conducted on schooling rates, rates of participation to adult education activities and data of population and unemployment as factors to effect lifelong education policies.

One can argue that lifelong education policy papers of Turkey are prepared based on the European Union ones. Discourse of the Turkish papers points out that the real and only factor effecting the Turkish policies is her aim to be a member of the Union.

Whereas Turkey has problems of her own and these cause educational needs of her own. Thus, lifelong education policies should depend on a kind of specific approach that takes this into account.

As a concept becoming more and more popular among the international debates on education in the last two decades, lifelong education is considered to be an organizing principle for the change in educational systems. Naturally, just like all other educational approaches, lifelong education has been shaped among the wider economic, social and political power relations.

Rising importance of the concept is related with some other trends that have become more important in the globalisation era, such as human resources approach, new vocationalism and marketization of education. Population of advanced capitalist societies are growing older and there is a rapid and permanent change in labor markets. Thus, adult education seems to be more important than before. Because participation and success in adult education is closely related with formal education, lifelong education gains importance as an integrative approach. This liberal meaning attributed to the concept hides the humane potentials of lifelong education that could be found out by a critical view.

It is possible to form a humane approach to lifelong education against the current ones which reduce the person to an input in the production process and education only to a technological apparatus used to increase productivity. The integrative content of the concept is to be considered as an important contribution to educational systems. And if lifelong education is considered as an egalitarian and emancipatory approach helping the participants to become a respectful and transformative agent in his life, and if it is placed on not only economic relations but also democracy, it could contribute to a better life.

Needs stated by the European Union point out to a specific type of labor that has the ability to upgrade his skills at work and more that has the ability to gain totally new ones. This statement underlies every discussion on lifelong education in the European Union today. Validity of this statement needs to be discussed but it could be

observed clearly that education systems in Europe are getting reorganized based on this view.

Considering the debates on lifelong education, one can argue that Turkey needs to decide what the meaning of lifelong education should be for the needs of education in fact. In order to form concrete educational policies within this scope, meanings attributed to the concept should be stated concretely. Otherwise the uncertainty of the liberal discourse on lifelong education might disable the potentials hidden in the concept.

There are so many economic, social and cultural problems in Turkey that forces the country to change the current politics of education. There is a widespread problem of adult illiteracy; an increasing rate of class-gender-region inequalities; a deep social segregation feeding from education; a usual agenda of honor crimes and feud; an uprising problem of xenophobia and an ongoing problem of coservatization etc. in Turkey. In this circumstances, it would be a false political way to form policies of education on only the needs of labor markets. Education cannot solve all the problems in Turkey but there should be something to do with it. Lifelong education, with an egalitarian and emancipatory content, may serve Turkey as a new way of educational paradigm grounding on real and urgent problems of education.